

Гловюк Ірина Василівна – докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Одеса, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-5685-3702>
irynavasgloviuk@gmail.com

Гринюк Володимир Олексійович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-6340-0584>
gva19740820@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.59835/2413-5372.2026.1/126-146>

Допустимість доказів у кримінальному провадженні: українські практики та зарубіжний досвід

Стаття присвячена дослідженню допустимості доказів у кримінальному провадженні в українських практиках та у контексті зарубіжного досвіду. Метою статті є виокремлення особливостей нормативної регламентації допустимості доказів у кримінальному провадженні України та їх оцінка з урахуванням зарубіжного досвіду. При здійсненні дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції; діалектичний метод; герменевтичний метод; порівняльно-правовий метод; формально-юридичний метод.

У статті висвітлено сутність напрямки практики Верховного Суду щодо тлумачення норм кримінального процесуального кодексу у частині допустимості доказів. Розглянуто правила допустимості доказів за Кримінальним процесуальним кодексом Швейцарії та заборони на використання доказів за Кримінальним процесуальним кодексом Федеративної Республіки Німеччини.

Зроблено висновки, що у Швейцарії із загального правила допустимості доказів передбачені абсолютні винятки (хоча деякі формулювання мають оціночний характер). КПК Швейцарії припускає можливість різноманітних процесуальних порушень та регламентує диференційовані наслідки: заборону використання; обмежену можливість використання (для розкриття тяжких злочинів); можливість використання (у разі порушення суто процедурних правил). В нормах кодексу є прояви доктрин плодів отруйного дерева, нещадного виключення доказів, диференційованого підходу, неминучого виявлення.

У контексті доказів, отриманих з порушення, змістовний наголос у кодексі робиться на можливості / неможливості використання, і також є певних зв'язок з достовірністю даних. Порівняння цього досвіду з українським свідчить про те, що є схожі елементи у контексті істотних порушень (ст. 87 КПК України) / абсолютних заборон за КПК Швейцарії, плодів отруйного дерева.

Щодо аналізу німецької моделі кримінального процесу, то заборона на використання доказів як категорія є схожою до національного інституту недопустимості доказів. Німецька доктрина засвідчує, що порушення процесуального порядку отримання доказу що не свідчить про його заборону використання під час судового розгляду, оскільки в судовій практиці

досить широко використовуються інші доктрини, які є виключенням із правила заборони на використання доказів (доктрини «зважування інтересів», «дистанційної дії», «правового кола»).

Перспективами подальших досліджень визначено урахування швейцарського та німецького досвіду у контексті співвідношення понять «недопустимість доказу» та «неможливість використання доказу» та уточнення істотних порушень, за яких доказ незалежно від розсуду суду є недопустимим.

Ключові слова: допустимість доказів, доказування, визнання доказів недопустимими, доктрина «плодів отруйного дерева», доктрина «неминучого виявлення», доктрина «нещадного виключення доказів», заборони на використання доказів, достовірність доказів.

Вступ

Тенденції розвитку вітчизняного доказового права зумовлюють необхідність в черговий раз звертатись до аналізу такої характеристики доказів як їх допустимість. Для цього важливим є не тільки вітчизняна правова доктрина, а й напрямки наукових досліджень в зарубіжних країнах, особливо країн континентальної правової сім'ї. Нормативний підхід до допустимості доказів у національному законодавстві має дві складові: загальні правила за ст. 86 КПК України та спеціальні (особливі) правила для доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини (ст. 87 КПК України), доказів та відомостей, які стосуються особи підозрюваного, обвинуваченого (ст. 88 КПК України), доказів, отриманих у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, а також у порядку одноразового (спеціального) добровільного декларування (ст. 88-1 КПК України).

Питання допустимості доказів неодноразово розглядалися у доктрині та вирішувалися у практиці Верховного Суду, утім, не можна сказати, що існує визнана чітка та несуперечлива доктринальна концепція допустимості доказів та підстав визнання їх недопустимими; наявна і неоднакова судова практика, яка демонструє як прояв процесуального формалізму, так і широке тлумачення правових норм інституту допустимості доказів. Дискусії до цих питань додала позиція Постанови Великої Палати Верховного Суду (далі – Постанова ВП ВС), за якою «імперативною законодав-

чою заборонаю використовувати результати процесуальних дій як докази охоплюються випадки, коли недотримання процедури їх проведення призвело до порушення конвенційних та/або конституційних прав і свобод людини», а отже, суд, вирішуючи питання про вплив порушень порядку проведення процесуальних дій на доказове значення отриманих у їх результаті відомостей, повинен насамперед з'ясувати вплив цих порушень на ті чи інші конвенційні або конституційні права людини, зокрема встановити, наскільки процедурні недоліки «зруйнували» або звузили ці права або ж обмежили особу в можливостях їх ефективного використання» (Постанова, 2022). Ця Постанова ВП ВС активно дискутувалася у спільноті, як у аспекті саме змісту постанови, так і у аспекті більш широкої проблематики допустимості доказів у кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У вітчизняній доктрині дослідження допустимості доказів має тривалу основу як у історичному контексті формування інституту доказів та доказування, так і у аспекті істотного оновлення доказування у зв'язку з набуттям чинності КПК України 2012 року. Важливість тематики підкреслює різноджерельність досліджень, у тому числі науково-практичні коментарі та доктринальні розробки різноаспектних питань доказів і доказування, а також дослідження допустимості як самостійної властивості доказу та наслідків порушення процесуальної форми (Шумило, Погорецький, 2012; Сергєєва, 2015; Вапнярчук, 2017).

У доктрині істотна увага приділена загальним питанням допустимості доказів та суміжним питанням (Кайло, 2016; Козленко, 2018; Панова, 2016; Смирнов, 2021; Тесленко, 2025; Тютюнник, 2016; Чупрікова, 2016); підставам та порядку визнання доказів недопустимими (Басай, 2012; Кичко, 2025; Осетрова, 2016).

Більш прикладні питання досліджені щодо допустимості доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій (Гуменюк, 2025); забезпечення прокурором допустимості фактичних даних, зібраних за результатами проведення слідчих (розшукових) дій (Тішин, 2024); допустимості речових доказів (Ковальчук, 2018), стандартів доказування та допустимості доказів (Крет, 2020) та ін.

Підготовлено колективну монографію з питань визнання доказів недопустимими в кримінальному провадженні на основі аналізу слідчої практики крізь призму судових рішень (Дрозд та ін., 2021). Питання допустимості доказів розглядалося у межах монографії В.В. Вапнярчука (Вапнярчук, 2017), зокрема: правила допустимості доказів, допустимість доказів в практиці Європейського Суду з прав людини, концепції недопустимості доказів.

Серед найновіших наукових розробок особливої уваги заслуговують праці, у яких допустимість доказів осмислюється через: розвиток концепції допустимості та практик її застосування (Гловюк, 2026а, Лоскутов, 2021), допустимість доказів у контексті дотримання прав людини (Городецька, 2022), критику формального підходу до вирішення питань допустимості доказів (Капліна, 2026), оновлення критеріїв допустимості доказів (Стоянов, Торбас, 2021), новелізацію визнання доказів недопустимими (Шевчук, 2017), оновлення підходів щодо трактування доказів (Шумило та ін., 2016), національного контексту та європейських стандартів допустимості доказів (Яновська, 2026) та ін. Поштовх дискусії надано також у працях, розмі-

щених у збірці VIII Харківського кримінального процесуального полілогу «Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю» (Бущенко, 2026; Фомін, 2026; Яновська, 2026; Погорецький, 2026б; Шумило, Гмирко, Неділько, 2026; Шаренко, 2026; Гловюк, 2026б; Дуфенюк, 2026; Вапнярчук, 2026; Старенький, 2026), у яких розглянуто сучасні підходи до проблематики допустимості доказів у контексті прав людини, забезпечення достовірності доказів та міжнародно-правовий контексті прийнятності доказів. Самостійний науковий напрям сформувався праці М.А. Погорецького, у яких від аналізу правомірності провокації під час негласних розслідувань автор переходить до комплексного переосмислення допустимості доказів крізь призму процесуальної добросовісності, процесуальної токсичності доказів, впливу права країн Європейського Союзу та ролі судового контролю у справедливому доказуванні (Погорецький, 2016; Погорецький, Лисаченко, 2022; Погорецький, 2025а; Погорецький, 2025б; Погорецький, 2026а; Погорецький, 2026б).

Крім того, велика кількість наукових та практичних досліджень присвячена аналізу Постанови ВП ВС в силу її дискусійності та новизни (Гловюк, 2026б; Зейкан, 2023; Левковець, 2022; Левковець, 2023; Стоянов, 2022; Несінов, 2022; Петренко, 2022; Ханін, 2022), що свідчить про дискусійність сприйняття імперативності процесуальних порушень та завдань кримінального провадження.

Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання співвідношення української моделі недопустимості доказів із німецькою концепцією заборон доказів і швейцарською моделлю можливості чи неможливості використання доказів, та впливу судової практики на розвиток концепції допустимості доказів.

Мета і завдання дослідження

Метою цієї статті є виокремлення особливостей нормативної регламента-

ції допустимості доказів у кримінальному провадженні України та їх оцінка з урахуванням зарубіжного досвіду.

Завданнями дослідження відповідно до мети є такі:

1) ідентифікація специфіки правил допустимості доказів у кримінальному процесуальному законодавстві України;

2) виокремлення реального співвідношення регламентації допустимості доказів у кримінальному процесуальному законодавстві України та у судовій практиці;

3) встановлення особливостей моделі допустимості доказів у деяких зарубіжних країнах, зокрема Швейцарії й Федеративної Республіки Німеччина;

4) оцінка української моделі допустимості доказів з урахуванням зарубіжного досвіду, насамперед Швейцарії й Федеративної Республіки Німеччина.

Матеріалами дослідження стали: у частині нормативної складової: норми кримінального процесуального законодавства України; у частині судової практики: практика Верховного Суду, насамперед Постанова Великої Палати Верховного Суду від 31 серпня 2022 року у справі № 756/10060/17; у частині теоретичної основи – наукові дослідження, присвячені доктринам допустимості / недопустимості доказів, розвитку сутнісної складової допустимості доказів (Шумило, Погорецький, 2012; Вапнярчук, 2017; Шило, Бабаєва, Меркулов, 2019; Яновська, 2020; Стоянов, Торбас, 2021; Погорецький, Лисаченко, 2022; Погорецький, 2025а; Погорецький, 2025б; Погорецький, 2026а; Погорецький, 2026б; Гловюк, 2026б; Яновська, 2026); у частині зарубіжного досвіду – законодавство, судова практика та релевантні доктринальні джерела щодо швейцарського і німецького підходів.

Методологічну основу дослідження складала сукупність філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів. Діалектичний метод забезпечив поглиблення розуміння сутності допустимості доказу, доказової заборони, наслідків процесуальних порушень при

збиранні доказів, а також формулювання висновків щодо розвитку процесуальної доктрини у цій частині. Герменевтичний метод використано при тлумаченні норм права та висновків судової практики. Функціональний метод дозволив ідентифікувати функціональне спрямування норм щодо допустимості доказу, доказової заборони, наслідків процесуальних порушень при збиранні доказів. Системний метод уможливив розгляд питань у допустимості доказів у контексті більш широкої проблематики здійснення кримінального провадження. Порівняльно-правовий метод став основою зіставлення національних та зарубіжних нормативних положень. Формально-юридичний метод дав можливість розкрити доктринальне розуміння чинних нормативних положень та судової практики. Були використані і методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, що у сукупності дало можливість провести логічну та послідовну наукову розвідку.

Виклад основного матеріалу

Зважаючи на приділену у науці увагу та критику Постанови ВП ВС, не можна обійти її увагу в силу її впливу як на доктрину, так і на практику.

Серед найбільш перспективних багатьох наслідків Постанови ВП ВС слід виділити позицію, що Верховний Суд фактично вводить нову категорію обмежено допустимих доказів, які були отримані внаслідок інших процесуальних порушень, які прямо не зазначені у ст. 87 КПК України. При цьому, на думку ВС, такі докази можуть бути використані, якщо процесуальні порушення: 1) не є істотними (суттєвими) та можуть бути усунені; 2) не могли вплинути на достовірність отриманих даних або якщо їх достовірність підтверджується іншими здобутими в процесі відомостями. При цьому не можна стверджувати, що Верховний Суд ввів нові критерії допустимості доказів. Він лише вказав на необхідність дослідження наслідків порушення процесуальної форми в результаті збирання чи закріплення доказів. У такому разі

стороні захисту не досить лише довести у суді факт процесуального порушення, адже наступним питанням суду бути «і що?». І саме сторона захисту повинна відповісти на це «і що?», вказуючи, яким саме чином процесуальні порушення вплинули на достовірність доказів або чи були «істотно» порушені права учасників кримінального провадження. Таким чином, необхідно констатувати, що робота сторони захисту у кримінальному провадженні щодо встановлення недопустимості доказів певною мірою ускладнюється, адже запропонована формула «неналежна процедура = недопустимий доказ» замінюється на «неналежна процедура + істотність порушених прав АБО сумніви щодо достовірності доказів = недопустимий доказ» (Стоянов, Торбас, 2021, с. 127–128, 129). І хоча з загальною логічністю саме Постанови ВП ВС у контексті відповідних фактичних обставин можна сперечатися, викладена М.М. Стояновим та О.О. Торбасом логіка її інтерпретації є безсумнівною, якщо, звісно, ця практика не зміниться.

А ця практика активно піддається критиці: на виході, застосовуючи метод чесного читання, можна виокремити, що недопустимими є докази: недопустимість яких прямо встановлена законом (ч. 2, 3 ст. 87, ст. 88, 88-1 КПК); отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини (ч. 1 ст. 87 КПК); отримані з порушенням порядку, встановленого КПК (ч. 1 ст. 86 КПК). На жаль, схоже, що актуальна практика Верховного Суду третю підставу поки що не дуже сприймає. За цим відчувається дух консеквенціалізму – коли інтерпретатор намагається виходити з наслідків тлумачення. Так, відпустити злочинця через неправильно підписаний папірець може бути складно. Але це природний і не виправний недолік механізму правосуддя. Такі випадки неминучі і лише завдяки ним система привчається поважати закон. Роль суду у цьому світлі – констатувати будь-які порушення закону, а не звільняти від відповідально-

сті тих, хто погано робить свою роботу (Кунянський, 2023). У цьому ж контексті наводиться аргумент, що для беззаперечного застосування в Україні підходу ВП ВС від 31.08.2022 року у справі № 756/10060/17 стосовно оцінки впливу процесуальних порушень виключно на права людини необхідно закріпити такі правила саме у КПК України, бо імперативна норма ст. 86 КПК України на тепер перешкоджає його застосуванню (Тішин, 2024, с. 24).

Утім, слід визнати і те, що не усіма дослідниками норма ст. 86 КПК України визнається саме імперативною: не всі порушення порядку проведення процесуальної дії обов'язково тягнуть за собою визнання її результатів недопустимими. До таких наслідків призводять лише істотні порушення. Поняття «істотність порушення» є оцінним. На наш погляд, таким є порушення, коли процесуальна дія проведена: а) не в передбаченому законом порядку; б) з суттєвими порушеннями такого порядку або, як передбачено в ст. 412 КПК, порушеннями, які перешкодили чи могли перешкодити ухвалити законне й обґрунтоване рішення. Визначення істотності порушення із урахуванням вказаних умов здійснюється у конкретному кримінальному провадженні кожним його суб'єктом на власний розсуд (Вапнярчук, 2019, с. 9–10). І це не єдина така позиція (Капліна, 2026; Погорецький, 2026).

Зважаючи на те, що питання допустимості доказів регламентовані і в кодексах інших держав, наведемо деякий зарубіжний досвід в межах використання порівняльно-правового методу дослідження цих складних питань.

Положення **Кримінального процесуального кодексу Швейцарії** (далі – КПК Швейцарії) (Code de procédure pénale suisse, 2007) можна розподілити на кілька груп правил.

І. Загальний принцип: з метою встановлення істини органи кримінального правосуддя використовують докази, які є придатними з огляду на сучасний стан

науки та досвіду і є допустимими з правової точки зору (ст. 139). Тобто загальним правилом використання доказу є його допустимість згідно із законом;

II. Протилежність загальному принципу – заборонені методи отримання доказів: при отриманні доказів забороняється застосування примусу, насильства, погроз, обіцянок, обману та методів, що можуть обмежити здатність відповідної особи вільно мислити або приймати рішення. Такі методи залишаються незаконними, навіть якщо особа, якої вони стосуються, дає згоду на їх використання (ст. 140); докази, отримані з порушенням статті 140, не є допустимими за жодних обставин¹. Цей перелік сформульований дещо загально, і сторони можуть доводити чи спростовувати, що певний метод підпадає під цю статтю та тягне неможливість використання доказу.

Слід звернути увагу на те, що Федеральний суд вважає, що кожна особа захищена від «посягань, які будь-яким чином можуть обмежити або позбавити її властивої їй здатності оцінювати конкретну ситуацію та приймати рішення на основі такої оцінки». З метою забезпечення поваги до людської гідності, збір та використання доказів повинні здійснюватися з суворим дотриманням принципів справедливості та законності доказів. Заборонені засоби доказування, що порушують, зокрема, права на захист, психічну або фізичну недоторканність, а також процедури, що суперечать принципу добросовісності. Поліцейські органи не можуть під час допиту підозрюваного застосовувати психічний або фізичний примус. Подібно до тортур, позбавлення сну або їжі, моральний тиск, такий як надмірне повторення допитів, заборонений, оскільки він викликає почуття неповноцінності, приниження, тривоги, страху та, можливо, ламає

опір обвинуваченого, що може призвести до неправдивого зізнання. Також заборонено – під загрозою порушення недоторканної суті особистої свободи – знищувати особистість шляхом використання детекторів брехні, сироваток правди, наркоаналізу або алкоголізації, а навіть гіпнотизації особи, яку допитують. Крім того, виключаються хитрощі, тактичні прийоми або обіцянки, що можуть ввести особу в оману, спонукаючи її зробити заяви, яких вона не зробила б за інших обставин. Іншими словами, будь-які методи, що передбачають застосування примусу, сили, погроз, обіцянок, обману або обмеження інтелектуальних здібностей чи свободи волі, заборонені, а докази, отримані з порушенням цих принципів, не можуть бути використані (ст. 140 ч.1 у поєднанні зі ст. 141 ч. 1) (*La liberté de la preuve et ses limites*, 2017).

III. Виняток із загального принципу – можливість використання незаконно отриманих доказів: докази не є допустимими за жодних обставин, коли цей Кодекс визнає докази недопустимими. Докази, які органи кримінального правосуддя отримали протиправними методами або з порушенням правил про допустимість², є недопустимими³, за винятком випадків, коли їх використання є необхідним для розкриття тяжких злочинів. Докази, під час збору яких були порушені процедурні вимоги, є допустимими⁴. Якщо доказ, який не може бути використаний відповідно до частин 1 або 2, уможливив отримання іншого доказу, останній може бути використаний лише в тому випадку, якщо його отримання було б можливим і за відсутності попереднього доказу (ст. 141).

Цей блок правил є найбільш цікавим, особливо при порівнянні його у українськими нормами. По-перше, йдеться про те, що існують ситуації, коли кодекс ім-

¹ один з варіантів перекладу – не можуть бути використані (*ne sont en aucun cas exploitables*)

² термін «*validité*» має також варіанти перекладу як «законності», «прийнятності», «достовірності»

³ один з варіантів перекладу – не можуть бути використані (*ne sont pas exploitables*)

⁴ є варіант перекладу «Докази, отримані з порушенням адміністративних правил», який зумовлений буквальною застосування франкомовного формулювання «*Les preuves qui ont été administrées en violation de prescriptions d'ordre sont exploitables*»

перативно визнає певні порушення такими, що унеможлиблюють використання доказів. Тоді доказ не може бути використаних.

По-друге, КПК Швейцарії виходить з того, що докази можуть бути зібрані незаконними методами, утім, вони можуть бути використані, якщо йдеться про провадження щодо тяжкого кримінального правопорушення. Ця норма піддана критиці в Швейцарії, і зазначається, що «маючи на меті зняти наслідки порушення законності при отриманні доказів, це положення є дуже суперечливим у доктрині, оскільки суперечить принципу добросовісності, який повинен регулювати будь-який судовий процес, та порушує заборону зловживання правом» (La liberté de la preuve et ses limites, 2017).

Схожих норм у КПК України немає, і нескладно уявити реакцію правничої спільноти, якщо б така норма була прямо закріплена у КПК України.

По-третє, формулювання, що «докази, під час збору яких були порушені процедурні вимоги, є допустимими». По суті, це правило нагадує існуючу в українській доктрині концепцію щодо диференційованого підходу до наслідків порушень кримінального процесуального законодавства (Вапнярчук, 2026, с. 61–62; Дрозд та ін., 2021, с. 41–42; Капліна, 2026, с. 72), зокрема, у частині процедури та фіксування процесуальної дії як критерію допустимості доказу.

По-четверте, формулювання «якщо доказ, який не може бути використаний відповідно до частин 1 або 2, уможливив отримання іншого доказу, останній може бути використаний лише в тому випадку, якщо його отримання було б можливим і за відсутності попереднього доказу» тлумачиться як правове рішення, яке забороняє використовувати похідні докази, якщо первинний доказ, отриманий незаконним шляхом, був необхідною умовою. Таким чином, у швейцарському праві похідний ефект є відносним. Якщо видається дуже ймовірним, що похідні докази могли б бути зібрані в будь-яко-

му випадку, їх можна використовувати. В іншому випадку вони виключаються (La liberté de la preuve et ses limites, 2017).

Така норма має ознаки відразу двох відомих концепцій допустимості доказів: «плоди отруйного дерева» та «доктрина неминучого виявлення». У цьому правилі, судячи з формулювання, загальним є правило «плодів отруйного дерева», виключення є «доктрина неминучого виявлення». Цікаве поєднання доктрин, яке свідчить, що пріоритет віддано публічним інтересам, зважаючи на те, що була можливість отримати доказ з інших джерел.

Доктрина «плодів отруйного дерева» є доволі дослідженою у літературі, що не можна сказати про «доктрину неминучого виявлення», незважаючи на те, що вона не є новою для доктрини та практики, а її батьківщиною є США (Крапивін, 2022). Утім, у доктрині є розвідки з цієї тематики, у тому числі і з урахуванням практики ВС (Шило та ін., 2019; Яновська, 2020).

Ця доктрина була згадана та використана у рішенні ЄСПЛ *Svetina v. Slovenia* (Application no. 38059/13) (Case of Svetina v. Slovenia, 2018). ЄСПЛ зазначив, що національні суди, посилаючись на незначний вплив, який незаконна перевірка мала на результати розгляду і на неминучість виявлення оспорюваних доказів, відхилили клопотання заявника про виключення доказів. Однак, Суд розглянув це питання відповідно до § 1 статті 6 Конвенції і встановив, що справедливість кримінального провадження щодо заявника не була порушена (п. 60).

З цим, до речі, у своїй окремій думці не погодився суддя ЄСПЛ Пінто де Альбукерке (Pinto de Albuquerque, 2018), зазначивши, що, хоча і не було порушення статті 6 по суті, тому що заявник був засуджений на підставах доказів, які були «не пов'язані з незаконно отриманими даними», але висловив переконання, що Європейський суд з прав людини повинен скористатися цією можливістю, і заявити, що доктрина «неминучого виявлення» несумісна з Конвенцією і пре-

цедентною практикою Суду. В принципі, обвинувальний вирок не повинен ґрунтуватися на доказах, отриманих незаконним засобами, зокрема в спосіб, який порушує права за Конвенцією, як це сталося в цій справі. Ні незаконні первинні докази, ні сумнівні вторинні докази не можуть бути просто збережені, із припущенням, що вони неминуче були б виявлені (п. 1,2). Тобто, як видно, ця доктрина не є загально визнаною та беззаперечною. Це обумовлено як мінімум складнощами оцінки «неминучості», зважаючи на оціночність цього формулювання.

В українській доктрині висловлено думку, що ця доктрина викликає багато питань стосовно відповідності її конвенційним гарантіям та здатності зберегти за допомогою її застосування реалізацію права на справедливий суд (Шило та ін., 2019, с. 69–70). З іншого боку, є і більш оптимістична оцінка цієї доктрини: доктрина «неминучого виявлення» заслуговує на життя в українській правозастосовчій та судовій практиці, звісно, за умов належного її застосування. Така позиція розширює погляд на питання допустимості доказів у кримінальному провадженні та демонструє здатність судової практики враховувати кращі практики іноземних юрисдикцій для забезпечення інтересів правосуддя (Крапивін, 2022).

КПК Федеративної Республіки Німеччина (далі – **КПК ФРН**) (*Strafproyessordnung*, 1987) не передбачає існування на відміну від національного законодавства інституту недопустимості доказів. В теорії кримінального процесу цієї країни використовуються концепція заборони доказів, що передбачає заборону у певних випадках отримувати докази та, як наслідок, існує заборона їх використання під час судового розгляду. Родоначальником концепції заборони доказів є Ернст Белінг, який узагальнив норми, що обмежують подання доказів у кримінальному процесі і зазначив, що обвинувачений має право на належну правову процедуру,

а тому будь-яке порушення положення закону, якого необхідно дотримуватись при отриманні доказів, означає заборону на використання доказів (Beling, 1903, с. 30). На розвиток зазначеної концепції зазначається, що істина не може бути встановлена будь-якою ціною, встановлення істини може здійснюватися процесуально допустимими засобами і в процесуально допустимий спосіб, докази не повинні збиратися або використовуватися, якщо це порушує право обвинуваченого на справедливий судовий розгляд. З огляду на зазначене варто зосередитись на цих питаннях та проілюструвати відмінності з національним інститутом недопустимості доказів.

I. Загальний принцип: відповідно до абз. 2 § 244 StPO з метою встановлення істини суд зобов'язаний за власною ініціативою (*ex officio*) повно та об'єктивно дослідити докази, які мають значення для прийняття рішення у справі. Зазначений принцип офіційності у кримінальному процесі не є абсолютним та передбачає винятки із зазначеного правила, які полягають у забороні отримання доказів (*Beweiserhebungsverbot*) та заборона використання доказів (*Beweisverwertungsverbot*). Таким чином в силу принципу офіційності, якщо немає заборони отримання доказів, то і відсутня заборона на їх використання під час кримінального провадження. Однак виникає питання про можливість використання доказів, які отримані з порушеннями процесуального порядку на етапі здійснення дізнання, під час судового розгляду та постановлення судового рішення. В зазначеному контексті судова практика та доктрина німецького процесу, як власне і національна, однозначної відповіді на це питання не дає.

II. Заборона отримання доказів (*Beweiserhebungsverbot*) – це адресована органам дізнання, прокуратури і суду вимога про неможливість використання під час збирання доказів певного способу їх отримання. Така заборона доказів проявляється в таких трьох категоріях: 1) заборона

певних методів доказування; 2) заборона окремих елементів предмету доказування; 3) заборона засобів доказування (Воск, 2014, с. 102). Слід зупинитись на короткій ххарактеристиці таких заборон.

Під забороною методів доказування слід розуміти абсолютну заборону здійснювати вплив на волевиявлення під час отримання доказів шляхом жорстокого поводження, катувань, фізичного втручання, застосування сили, лікарських засобів, обману, погроз, гіпнозу та штучного викликання втоми (абз. 1, 2 § 136а КПК ФРН). Заходи примусу можна застосовувати лише в межах передбачених КПК ФРН. Окремо зазначається, що погроза примусовим заходом, який є неприпустимим та обіцянка переваги, яка не передбачена законом, не допускається. Отримані показання під час допиту особи з порушенням зазначеної заборони, не можуть бути використані як докази, навіть в тому випадку, коли обвинувачений дає згоду на їх використання.

Заборона окремих елементів предмету доказування спрямована на неможливість встановлення певних фактів. Заборона предмету доказування спрямована на те, щоб певні факти чи відомості не стали предметом доказування. Зокрема існує заборона використання інформації про погашену судимість на шкоду інтересам обвинуваченого. Якщо запис про судимість було видалено або він підлягає видаленню, то факт вчинення діяння та сама судимість більше не можуть ставитися в провину відповідній особі у правових відносинах і не можуть бути використані їй на шкоду (§ 51 Закону про Центральний реєстр та Освітній реєстр) (Gesetz über das Zentralregister und das Erziehungsregister).

Заборона засобів доказування – заборона допиту близьких родичів, які скористались правом на відмову від показань (§ 52 КПК ФРН) або недотримання принципу безпосереднього дослідження доказів у суді шляхом зачитування показань, які були дані раніше на досудовому розслідуванні (§ 150 КПК ФРН).

Така заборона впливає з необхідності дотримання принципу свободи від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї.

Таким чином в німецькій доктрині кримінального процесу концепція «заборони доказів» передбачає чіткий перелік доказів, які заборонено отримувати, оскільки недотримання цієї вимоги буде мати наслідком неможливість їх використання. Варто звернути увагу, що класифікація заборон доказів, що була зазначена вище, носить скоріше умовний характер та не має самостійного догматичного значення. Порівняння основних положень концепції «заборони доказу» з нормами національного законодавства свідчить, що у ч. 2 КПК України зазначаються безумовні підстави для визнання доказів недопустимими.

III. Заборона використання доказів (Beweisverwertungsverbot) в доктрині розглядається як наслідок заборони отримання доказів та адресована суду під час судового провадження при прийнятті ним рішення. Заборона на використання доказів спрямована на неможливість враховувати отриману інформацію у судовому рішенні. Іншими словами заборона використання доказів дає відповідь на питання: чи може суддя при ухваленні судового рішення брати до уваги незаконно отриманий доказ та покласти його в основу свого рішення? Тут слід зазначити, що незаконність отримання доказу органами дізнання, прокуратури автоматично не свідчить про його заборону використання. Таким чином інститут заборони використання доказів є аналогічним положенням КПК України в контексті недопустимості доказів, оскільки недопустимість доказів встановлюється тільки судом під час судового провадження та не всіляке порушення норм закону під час отримання доказів свідчить про його недопустимість.

Виокремлюють незалежні та залежні типи заборон на використання доказів (Jugl, 2017, с. 52). Незалежні заборони використання доказів не пов'язані

із порушенням самої заборони доказів, а виникають у випадках законного збору доказів, якщо використання доказу суперечить гарантованому конституційному праву особи. Зокрема, ч. 4 § 100a КПК ФРН забороняє використання під час телекомунікаційного стеження даних з основної приватної сфери життя особи, навіть у тих випадках, коли була наявна санкція суду. Також відповідно до ч. 2 § 108 КПК ФРН у випадку проведення обшуку у лікаря та виявлення предметів щодо абортів, зазначені докази не можуть бути використані проти пацієнтки. Прикладом незалежної заборони на використання доказів є отримання доказів під час проведення слідчих дій у адвоката, які свідчать про вчинення злочину підзахисним (ч. 1 § 160a КПК ФРН); неможливість оголошення показань свідка, якщо він під час судового розгляду скористався правом на відмову від дачі показань (§ 252 КПК ФРН).

На відміну від зазначеного, залежний тип заборон на використання доказів завжди пов'язаний з процесуальними порушеннями, які супроводжували отримання доказів. Наприклад, отримання доказів внаслідок застосування катувань чи іншого поганого поводження (ч. 3 § 136a КПК ФРН).

У німецькому кримінально-процесуальному праві також використовується доктрина «плодів отруйного дерева» як складова інституту заборон на використання доказів. На національному рівні зазначена доктрина англо-саксонського права отримала назву концепції «дистанційної дії» заборони використання доказів (*Fernwirkung*), суть якої полягає в тому, що не допускається імперативне відхилення усіх похідних доказів від первинних. Пояснення цьому є те, що у кримінальному провадженні необхідно знайти баланс між інтересами захисту прав і свобод людини та забезпеченням ефективності самого кримінального переслідування з метою встановлення істини. Виходячи з цього не будь-яке порушення процесуального порядку от-

римання первинного доказу призводить до заборони на використання похідного доказу.

Німецька кримінально-процесуальна теорія правового кола (*Rechtskreislehre*) в своїй основі виходить з необхідності з'ясування причинно-наслідкового зв'язку порушень процесуального законодавства з суттєвими обмеженням конвенційних прав підозрюваного чи обвинуваченого. Виходячи з цього є можливим використання у суді доказів, які отримані із несуттєвими порушеннями та які не є фундаментальними порушеннями прав людини і громадянина.

На протигагу теорії правового кола під час судового розгляду використовується доктрина «зважування інтересів» (*Abwägungslehre*), суть якої полягає в наданні широкої судової дискреції, оскільки абсолютна заборона доказів та їх недопустимість застосовується тільки щодо «ядра приватного життя» (§ 110d КПК ФРН) та забороні антигуманних методів допиту (§ 136a КПК ФРН). У всіх інших випадках можливе використання недопустимих доказів з урахуванням пропорційного компромісу між фундаментальними правами окремої особи та обов'язком демократичної держави захищати суспільство від злочинності.

Висновки і перспективи подальших досліджень

Проведене дослідження свідчить про різноплановість наукових та практичних підходів щодо сутності, функціонального призначення та наслідків процесуальних порушень при збиранні доказів. При цьому зарубіжних досвід дозволив по-новому інтерпретувати усталені доктринальні підходи та нормативні позиції.

Специфіка правил регламентації допустимості доказів у кримінальному процесуальному законодавстві України полягає у:

- наявності загальних та спеціальних правил допустимості доказів;
- формальна імперативність загальних правил допустимості доказів

у ст. 86 КПК України (недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилається суд при ухваленні судового рішення) та пов'язаність недопустимості доказів з абсолютною неможливістю їх використання.

Специфіка реального співвідношення регламентації допустимості доказів у кримінальному процесуальному законодавстві України та у судовій практиці полягає у:

- фактичному визнанні у судовій практиці доктринальної концепції диференціації правил впливу процесуальних порушень на оцінку допустимості доказів (елементи нормативізації цієї доктрини її прибічними вбачають у ст. 87 КПК України);

- позиціонуванні у Постанові ВП ВС від 31.08.2022 додаткових критеріїв допустимості доказів у невіддільному зв'язку з достовірністю доказів;

- урахуванні у судовій практиці формулювань Постанови ВП ВС від 31.08.2022;

- малопередбачуваності судової практики щодо оцінки наслідків процесуальних порушень у контексті допустимості доказів.

Аналіз **швейцарського досвіду** вказує на те, що із загального правила допустимості доказів передбачені абсолютні винятки (хоча деякі формулювання мають оціночний характер). КПК Швейцарії припускає можливість різноманітних процесуальних порушень та регламентує диференційовані наслідки: заборону використання; обмежену можливість використання (для розкриття тяжких злочинів); можливість використання (у разі порушення суто процедурних правил). В нормах кодексу є прояви доктрин плодів отруйного дерева, нещадного виключення доказів, диференційованого підходу, неминучого виявлення.

У контексті доказів, отриманих з порушення, змістовний наголос у кодексі робиться на можливості / неможливості використання, і також є певних зв'язок

з достовірністю даних. Порівняння цього досвіду з українським свідчить про те, що є схожі елементи у контексті істотних порушень (ст. 87 КПК України) / абсолютних заборон за КПК Швейцарії, плодів отруйного дерева. Утім, незвичини для як мінімум законодавства України є винятки щодо можливості використати докази, отримані з порушеннями, якщо йдеться про тяжкі злочини, нівелювання значення порушення суто процесуальних правил та пряма регламентація доктрини неминучого виявлення. Що ж до судової практики, то неформальний підхід до оцінки наслідків процесуальних порушень якраз синхронізується з правилом швейцарського кодексу.

Щодо аналізу **німецької моделі** кримінального процесу слід зазначити, що в силу принципу офіційності та не визнання на доктринальному рівні змагальної засади кримінального процесу широкі дискреційні повноваження надаються суду, який під час дослідження і вільної оцінки доказів займає активну позицію щодо дослідження усіх обставин, що мають значення для прийняття судового рішення. Така активна позиція суду не є самоціллю встановлення істини, оскільки обмежена забороною використання доказів, які можуть суттєво порушити людську гідність та інші конституційні права та свободи людини і громадянина. Запобіжником таких порушень і є концепція «заборони доказу», яка проявляється у дихотомії між забороною збирання доказів та забороною використання доказів. Таке розмежування не носить суто теоретичного характеру, оскільки в практичній площині чітка заборона доказів зумовлює процесуальний наслідок неможливості їх використання під час судового розгляду. В цьому і прослідковується зв'язок між цими двома складовими концепції «заборони доказу».

Заборона на використання доказів як категорія є схожою до національного інституту недопустимості доказів. Німецька доктрина засвідчує, що порушення процесуального порядку отримання

доказу що не свідчить про його заборону використання під час судового розгляду, оскільки в судовій практиці досить широко використовуються інші доктрини, які є виключенням із правила заборони на використання доказів (доктрини «зважування інтересів», «дистанційної дії», «правового кола»).

Перспективами подальших досліджень є урахування швейцарського та ні-

мецького досвідів у контексті співвідношення понять «недопустимість доказу» та «неможливість використання доказу» та уточнення істотних порушень, за яких доказ незалежно від розсуду суду є недопустимим.

Подяки

Немає

Конфлікт інтересів

Немає

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Басай Н.М. Визнання доказів недопустимими в кримінальному процесі України: підстави, процесуальний порядок і правові наслідки: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2012. 264 с.
- Бущенко А. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: доктрина та правозастосовна практика у пошуках конструктивного діалогу. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.): [зб. ст.] / редкол.: О.В. Капліна, В.В. Вапнярчук, М.А. Погорецький, А.Р. Туманянц, М.Є. Шумило. Харків: Право, 2026. С. 5–8.
- Вапнярчук В.В. Теорія і практика кримінального процесуального доказування: монографія. Харків: Юрайт, 2017. 408 с.
- Вапнярчук В.В. Істотність порушень кримінальної процесуальної форми як умова визначення доказів недопустимими. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 4. С. 8–16.
- Вапнярчук В. Реалізація доктринальних концепцій недопустимості доказів у вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві та в судовій практиці: аналіз стану та окреслення подальших кроків. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.): зб. ст. / редкол.: О.В. Капліна, В.В. Вапнярчук, М.А. Погорецький, А.Р. Туманянц, М.Є. Шумило. Харків: Право, 2026. С. 61–65.
- Визнання доказів недопустимими в кримінальному провадженні: аналіз слідчої практики крізь призму судових рішень: монографія / В.Г. Дрозд, В.В. Бурлака, Л.В. Гаврилук та ін.; Харків: нац. ун-т внутр. справ; Держ. наук. – досл. ін-т. Київ: 7БЦ, 2021. 420 с.
- Гловюк І.В. *Die process* та висновки з рішення ЄСПЛ *Naumet v. Ukraine. Реформування правоохоронних органів в Україні: актуальні питання та перспективи: Міжнародна науково-практична конференція*. Науково-дослідний інститут публічного права, 5 лютого 2026 р. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2026a. С. 52–56. DOI: 10.36059/978–966–397–589–4–15.
- Гловюк І.В. Зміна моделі допустимості доказів: чому та навіщо? *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.): [зб. ст.] / редкол.: О.В. Капліна, В.В. Вапнярчук, М.А. Погорецький, А.Р. Туманянц, М.Є. Шумило. Харків: Право, 2026b. С. 52–55.
- Городецка М.С. Окремі питання визнання допустимості доказів у кримінальному провадженні. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 3. С. 37–41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523–4269–2022–80–3–37–41>.
- Гуменюк А.С. Допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій: дис. ... д-ра філософії за спеціальністю 081 «Право». Одеса, 2025. 231 с.
- Дуфенюк О. Допустимість доказів: погляд крізь оптику системи балансу в кримінальному провадженні. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.): [зб. ст.] / редкол.: О.В. Капліна, В.В. Вапнярчук, М.А. Погорецький, А.Р. Туманянц, М.Є. Шумило. Харків: Право, 2026. С. 56–60.
- Зейкан Я. Постанова Великої Палати Верховного Суду як яблуко розбрату. 2023. URL: <https://racurs.ua/ua/3041-postanova-vp-vs-yak-yabluko-rozbratu.html>.
- Кайло І.Ю. Допустимість доказів у кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. 2016. 218 с.

Капліна О. Буквальне тлумачення кримінального процесуального закону як ризик перетворення форми кримінального провадження на формалізм. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.): [зб. ст.] / редкол.: О.В. Капліна, В.В. Вапнярчук, М.А. Погорецький, А.Р. Туманянц, М.С. Шу-мило. Харків: Право, 2026. С. 69–73.

Кичко І.М. Визнання доказів очевидно недопустимими у кримінальному провадженні: дис. ... д-ра філософії за спеціальністю 081 «Право». Київ, 2025. 273 с.

Ковальчук С.О. Вчення про речові докази у кримінальному процесі: теоретико-правові та практичні основи: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2018. 626 с.

Козленко А.А. Належність та допустимість доказів у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук (д-ра філософії) за спеціальністю 12.00.09, 081 «Право». Київ, 2018. 231 с.

Крапивін Є. Доктрина «inevitable discovery» по-українськи: як Верховний Суд розширює межі допустимості доказів у кримінальному провадженні? 2022. URL: <https://justtalk.com.ua/post/doktrina-inevitable-discovery-po-ukrainski-yak-verhovnij-sud-rozshiryue-mezhi-dopustimosti-dokaziv-u-kriminalnomu-provazhenni>.

Крет Г.Р. Міжнародні стандарти доказування у кримінальному процесі України: теоретико-правові та практичні основи: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2020. 530 с.

Кунянський С. Що не так з поглядами Верховного Суду на допустимість доказів: досліджуємо за допомогою методу чесного читання. 2023. URL: <https://kuniansky.com.ua/all/more-canons/>.

Левковець А. Що робити зі створеною ВС проблемою недопустимості доказів? 2022. URL: <https://pravo.ua/shcho-robyty-zi-stvorenoiu-vs-problemoiu-nedopustymosti-dokaziv/>.

Левковець А. Допустимі недопустимості. 2023. URL: <https://pravo.ua/dopustymi-nedopustymosti-bloh-andriia-levkovtsia/>.

Лоскутов Т.О. Щодо критеріїв визначення допустимості доказів у кримінальному провадженні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2021. Том 32 (71). № 1. С. 106–110. DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2021.1/19>.

Несінов О. Позиція Великої Палати Верховного Суду: упередженість на користь сторони обвинувачення? 2022. URL: <https://justtalk.com.ua/post/pozitsiya-velikoi-palati-verhovnogo-sudu-uperedzhenist-na-korist-storoni-obvinuvachennya>.

Осетрова О.С. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2016. 216 с.

Панова А.В. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2016. 226 с.

Петренко С. Нова позиція Верховного Суду: чи всі порушення КПК мають наслідком недопустимість доказів? 2022. URL: <https://justtalk.com.ua/post/nova-pozitsiya-verhovnogo-sudu-chi-vsi-porushennya-kpk-mayut-naslidkom-nedopustimist-dokaziv-vidpovid-na-pozitsiyu-advokata-olega-nesinova>.

Погорецький М.А. Застосування провокації в ході негласних розслідувань: питання правомірності. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 1. С. 33–43. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/view/525/479>.

Погорецький М.А., Гринюк В.О. Визначення прокурором підслідності кримінального провадження. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 3. С. 60–68. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2016_Pogoretskyi_Grunyk.pdf.

Погорецький М.А., Лисаченко Є.І. Допустимість доказів у кримінальному процесуальному праві країн Європейського Союзу та його вплив на допустимість доказів у кримінальному судочинстві України. *Вісник кримінального судочинства*. 2022. № 3–4. С. 20–34. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.3-4/20-34>. URL: [https://visnyk_Krim_Sud_3-4_22_231024_avt\(2\)-20-34.pdf](https://visnyk_Krim_Sud_3-4_22_231024_avt(2)-20-34.pdf).

Погорецький М.А. Допустимість доказів у кримінальному процесі та процесуальна добросовісність: доктрини і практика (порівняльно-правове дослідження). *Вісник кримінального судочинства*. 2025а. № 1/2. С. 60–82. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/issue/view/371-1-2-2025-pdf>. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2025.1-2/22-59>.

Погорецький М.А. Судовий контроль у забезпеченні справедливого та допустимого доказування в кримінальному процесі України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025б. № 4. Ч. 3. С. 269–279. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.04.3.40>.

Погорецький М.А. Допустимість доказів у практиці касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду: перехід від формальної законності до процесуальної добросовісності. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2026а. Том 33. № 1. С. 267–302. DOI: <https://doi.org/10.31359/199309092026331267>. URL: https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/33_1_2026-267-302.pdf.

Погорецький М. А. Процесуальна добросесність і процесуальна токсичність доказів: сучасна інтерпретація доктрини «плодів отруєного дерева» в полілозі науки та практики Верховного Суду України. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.): [зб. ст.] / редкол.: О.В. Капліна, В.В. Вапнярчук, М.А. Погорецький, А.Р. Туманянц, М.Є. Шумило. Харків: Право, 2026б. С. 18–30.

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 31.08.2022 у справі № 756/10060/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106141457>.

Сергеева Д.Б. Допустимість доказів в теорії та КПК 2012 року. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 3. С. 80–87. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/view/708/625>.

Смирнов В.А. Допустимість як критерій оцінки доказів у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2021. 240 с.

Старенький О. Проблеми допустимості доказів, отриманих із *Core International Crimes Evidence Database*, у кримінальних провадженнях про основні міжнародні злочини. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.): [зб. ст.] / редкол.: О.В. Капліна, В.В. Вапнярчук, М.А. Погорецький, А.Р. Туманянц, М.Є. Шумило. Харків: Право, 2026. С. 105–110.

Стоянов М.М., Торбас О.О. «Нові» критерії допустимості доказів у кримінальному процесі. *Правові новели*. 2021. № 13. С. 125–130. DOI: <https://doi.org/10.32847/ln.2021.13.18>.

Стоянов М. Зміна концептуального підходу у визначенні сутності та критеріїв допустимості доказів (у світлі висновку ВП ВС від 31.08.2022 у справі № 756/10060/17). 2022. URL: <https://justtalk.com.ua/post/zmina-kontseptualnogo-pidhodu-u-viznachenni-sutnosti-ta-kriteriiv-dopustimosti-dokaziv-u-svitli-visnovku-vp-vs-vid-31082022-u-spravi-7561006017>.

Тесленко І.О. Допустимість як властивість доказів у кримінальному процесі: дис. ... д-ра філософії за спеціальністю 081 «Право». Вінниця, 2025. 223 с.

Тішин М.В. Забезпечення прокурором допустимості фактичних даних, зібраних за результатами проведення слідчих (розшукових) дій: дис. ... д-ра філософії за спеціальністю 081 «Право». Львів, 2024. 220 с.

Тютюнник В.В. Інститут допустимості доказів як гарантія ухвалення законного та обґрунтованого вироку суду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2016. 220 с.

Фомін С. Імперативність кримінального процесуального закону як концептуальна основа моделі інституту допустимості доказів у кримінальному провадженні. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.): [зб. ст.] / редкол.: О.В. Капліна, В.В. Вапнярчук, М.А. Погорецький, А.Р. Туманянц, М.Є. Шумило. Харків: Право, 2026. С. 9–13.

Ханін С. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 31.08.2022 у справі № 756/10060/17. *Окрема думка*. 2022. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/postanova-velikoyi-palati-verhovnogo-sudu-vid-31082022-u-spravi-7561006017-okrema-dumka.html>.

Чупрікова І.Л. Допустимість доказів у світлі нового Кримінального процесуального кодексу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2016. 191 с.

Шаренко С. Очевидна недопустимість доказу: дилема внутрішнього переконання судді. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.): [зб. ст.] / редкол.: О.В. Капліна, В.В. Вапнярчук, М.А. Погорецький, А.Р. Туманянц, М.Є. Шумило. Харків: Право, 2026. С. 48–51.

Шевчук М.І. Визнання доказів недопустимими: право суду чи його обов'язок? *Право і суспільство*. 2017. № 4. Ч. 2. С. 201–209. URL: https://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/4_2017/part_2/45.pdf.

Шило О.Г., Бабаєва О.В., Меркулов М.О. Доктрина неминучого виявлення в рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Светіна проти Словенії»: генеза та практика застосування. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2019. Вип. 38. С. 58–74. URL: <https://pbz.nlu.edu.ua/article/view/191920/192683>.

Шумило М.Є., Погорецький М.А. Докази і доказування. Кримінально-процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 / О.М. Бандурка, С.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація та ін. Харків: Право, 2012. С. 247–308. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/20794>.

Шумило М., Гмирко В., Неділько Я. Досягнення доктринальної узгодженості в трактуванні кримінальних судових доказів – *conditio sine qua non* коректного вирішення питання допустимості доказових

матеріалів сторони обвинувачення. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.): [зб. ст.] / редкол.: О.В. Капліна, В.В. Вапнярчук, М.А. Погорецький, А.Р. Туманянц, М.Є. Шумило. Харків: Право, 2026. С. 31–47.

Яновська О.Г. Доктрина заборони використання «плодів отруйного дерева» та винятки з неї: судова практика Великої Палати Верховного Суду в кримінальних провадженнях. 2020. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1031589/>.

Яновська О. Концепція допустимості доказів: між національними гарантіями та європейськими стандартами. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції: VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.): [зб. ст.] / редкол.: О.В. Капліна, В.В. Вапнярчук, М.А. Погорецький, А.Р. Туманянц, М.Є. Шумило. Харків: Право, 2026. С. 14–17.

Beling E. *Die Beweisverbote als Grenzen der Wahrheitserforschung im Strafprozess*. Breslau, 1903. 40 s.

Bock S. Beweisverbote aus deutscher Sicht im Lichte der Rechtsprechung des EGMR. In: Leblois-Happe J., Stuckenberg C. – F. *Was wird aus der Hauptverhandlung?* 2014. 294 s.

Case of Svetina v. Slovenia (Application no. 38059/13). 2018. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-183124%22%5D%7D> }

Code de procédure pénale suisse. 2007. URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2010/267/fr>.

Concurring opinion of Judge Pinto de Albuquerque. 2018. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-183124%22%5D%7D> }

Gesetz über das Zentralregister und das Erziehungsregister. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bzrg/>.

Jugl B. *Fair trial als Grundlage der Beweiserhebung und Beweisverwertung im Strafverfahren: Ein Beitrag zu der Lehre von den Beweisverboten am Beispiel des Auskunftsverweigerungsrechts nach § 55 StPO*. Baden-Baden: Nomos, 2017. 172 s.

Strafprozessordnung. 1987. URL: <https://dejure.org/gesetze/StPO>.

T071 – B. La liberté de la preuve et ses limites. 2017. URL: <https://www.arcromand-avocat.ch/2017/06/29/t071-b-la-liberte-de-la-preuve-et-ses-limites/>.

Arcromand Avocat. (2017). *Freedom of proof and its limits*. <https://www.arcromand-avocat.ch/2017/06/29/t071-b-la-liberte-de-la-preuve-et-ses-limites/>

REFERENCES

Basai, N. M. (2012). Recognition of evidence as inadmissible in the criminal process of Ukraine: Grounds, procedural order, and legal consequences (PhD dissertation). Odesa, Ukraine.

Bushchenko, A. (2026). Admissibility of evidence in criminal proceedings: Doctrine and law enforcement practice in search of constructive dialogue. In O.V. Kaplina, V.V. Vapniarchuk, M.A. Pohoretskyi, A.R. Tumanians, & M. Ye. Shumylo (Eds.), *Criminal Procedure: Modern Dimension and Prospective Trends. Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings: Between the Imperativeness of Law and Procedural Tolerance: 8th Kharkiv Criminal Procedural Polylogue* (pp. 5–8). Kharkiv: Pravo.

Vapniarchuk, V. V. (2017). *Theory and practice of criminal procedural proof: Monograph*. Kharkiv: Yurait.

Vapniarchuk, V. V. (2019). Materiality of violations of criminal procedural form as a condition for determining evidence as inadmissible. *Bulletin of Criminal Justice*, 4, 8–16.

Vapniarchuk, V. (2026). Implementation of doctrinal concepts of inadmissibility of evidence in domestic criminal procedural legislation and in judicial practice: Analysis of the current state and outlining further steps. In O.V. Kaplina, V.V. Vapniarchuk, M.A. Pohoretskyi, A.R. Tumanians, & M. Ye. Shumylo (Eds.), *Criminal Procedure: Modern Dimension and Prospective Trends. Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings: Between the Imperativeness of Law and Procedural Tolerance: 8th Kharkiv Criminal Procedural Polylogue* (pp. 61–65). Kharkiv: Pravo.

Drozd, V. H., Burlaka, V. V., Havryliuk, L. V., et al. (2021). *Recognition of evidence as inadmissible in criminal proceedings: Analysis of investigative practice through the prism of court decisions: Monograph*. Kyiv: 7BC.

Hloviuk, I. V. (2026a). *Due process and conclusions from the ECtHR judgment in Nayyem v. Ukraine*. In *Reforming Law Enforcement Agencies in Ukraine: Current Issues and Prospects: International Scientific and Practical Conference* (pp. 52–56). Lviv–Toruń: Liha-Pres. DOI: 10.36059/978-966-397-589-4-15.

Hloviuk, I. V. (2026b). Changing the model of admissibility of evidence: Why and for what purpose? In O.V. Kaplina, V.V. Vapniarchuk, M.A. Pohoretskyi, A.R. Tumanians, & M. Ye. Shumylo (Eds.), *Criminal Procedure: Modern Dimension and Prospective Trends. Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings:*

Between the Imperativeness of Law and Procedural Tolerance: 8th Kharkiv Criminal Procedural Polylogue (pp. 52–55). Kharkiv: Pravo.

Horodetska, M. S. (2022). Certain issues of recognizing the admissibility of evidence in criminal proceedings. *Legal Journal of Donbas*, 3, 37–41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-80-3-37-41>.

Humeniuk, A. S. (2025). Admissibility of evidence obtained as a result of covert investigative (search) actions (PhD dissertation). Odesa, Ukraine.

Dufeniuk, O. (2026). Admissibility of evidence: A view through the optics of the system of balance in criminal proceedings. In O.V. Kaplina, V.V. Vapniarchuk, M.A. Pohoretskyi, A.R. Tumanians, & M. Ye. Shumylo (Eds.), *Criminal Procedure: Modern Dimension and Prospective Trends. Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings: Between the Imperativeness of Law and Procedural Tolerance: 8th Kharkiv Criminal Procedural Polylogue* (pp. 56–60). Kharkiv: Pravo.

Zeikan, Ya. (2023). Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court as an apple of discord. URL: <https://racurs.ua/ua/3041-postanova-vp-vs-yak-yabluko-rozbratu.html>.

Kailo, I. Yu. (2016). Admissibility of evidence in the criminal process of Ukraine (PhD dissertation).

Kaplina, O. (2026). Literal interpretation of criminal procedural law as a risk of transforming the form of criminal proceedings into formalism. In O.V. Kaplina, V.V. Vapniarchuk, M.A. Pohoretskyi, A.R. Tumanians, & M. Ye. Shumylo (Eds.), *Criminal Procedure: Modern Dimension and Prospective Trends. Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings: Between the Imperativeness of Law and Procedural Tolerance: 8th Kharkiv Criminal Procedural Polylogue* (pp. 69–73). Kharkiv: Pravo.

Kychko, I. M. (2025). Recognition of evidence as obviously inadmissible in criminal proceedings (PhD dissertation). Kyiv, Ukraine.

Kovalchuk, S. O. (2018). Doctrine of material evidence in criminal proceedings: Theoretical-legal and practical foundations (Doctoral dissertation). Odesa, Ukraine.

Kozlenko, A. A. (2018). Relevance and admissibility of evidence in criminal proceedings (PhD dissertation). Kyiv, Ukraine.

Krapyyin, Ye. (2022). The doctrine of *inevitable discovery* in Ukrainian style: How the Supreme Court expands the limits of admissibility of evidence in criminal proceedings. URL: <https://justtalk.com.ua/post/doktrina-inevitable-discovery-po-ukrainski-yak-verhovnij-sud-rozshiryue-mezhi-dopustimosti-dokaziv-ukriminalnomu-provadhenni>.

Kret, H. R. (2020). International standards of proof in the criminal process of Ukraine: Theoretical-legal and practical foundations (Doctoral dissertation). Odesa, Ukraine.

Kunianskyi, S. (2023). What is wrong with the Supreme Court's views on the admissibility of evidence: A study using the method of honest reading. URL: <https://kuniansky.com.ua/all/more-canons/>.

Levkovets, A. (2022). What should be done with the problem of inadmissibility of evidence created by the Supreme Court? URL: <https://pravo.ua/shcho-robity-zi-stvorenoiu-vs-problemoiu-nedopustymosti-dokaziv/>.

Levkovets, A. (2023). Admissible inadmissibilities. URL: <https://pravo.ua/dopustymi-nedopustymosti-bloh-andriia-levkovtsia/>.

Loskutov, T. O. (2021). On the criteria for determining the admissibility of evidence in criminal proceedings. *Scientific Notes of TNU named after V.I. Vernadsky. Series: Legal Sciences*, 32(71), 1, 106–110. DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2021.1/19>.

Nesinov, O. (2022). The position of the Grand Chamber of the Supreme Court: Bias in favor of the prosecution? URL: <https://justtalk.com.ua/post/pozitsiya-velikoi-palati-verhovnogo-sudu-uperedzhenist-nakorist-storoni-obvinuvachennya>.

Osetrova, O. S. (2016). Recognition of evidence as inadmissible in criminal proceedings (PhD dissertation). Kyiv, Ukraine.

Panova, A. V. (2016). Recognition of evidence as inadmissible in criminal proceedings (PhD dissertation). Kharkiv, Ukraine.

Petrenko, S. (2022). New position of the Supreme Court: Do all violations of the CPC result in the inadmissibility of evidence? URL: <https://justtalk.com.ua/post/nova-pozitsiya-verhovnogo-sudu-chi-vsi-porushennya-kpk-mayut-naslidkom-nedopustimist-dokaziv-vidpovid-na-pozitsiyu-advokata-olega-nesinova>.

Pohoretskyi, M. A. (2016). Use of provocation in the course of covert investigations: Issues of legality. *Bulletin of Criminal Justice*, 1, 33–43. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/view/525/479>.

Pohoretskyi, M. A., & Hryniuk, V. O. (2016). Determination of criminal proceeding jurisdiction by the prosecutor. *Bulletin of Criminal Justice*, 3, 60–68. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2016_Pogoretskyi_Grunyk.pdf.

Pohoretskyi, M. A., & Lysachenko, Ye. I. (2022). Admissibility of evidence in the criminal procedural law of the European Union countries and its influence on the admissibility of evidence in criminal justice of

Ukraine. *Bulletin of Criminal Justice*, 3–4, 20–34. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413–5372.2022.3–4/20–34>. URL: [https://visnyk.krim_sud_3-4_22_231024_avt\(2\)-20-34.pdf](https://visnyk.krim_sud_3-4_22_231024_avt(2)-20-34.pdf).

Pohoretskyi, M. A. (2025a). Admissibility of evidence in criminal procedure and procedural integrity: Doctrines and practice (comparative legal study). *Bulletin of Criminal Justice*, 1/2, 60–82. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/issue/view/37/1–2–2025-pdf>. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413–5372.2025.1–2/22–59>.

Pohoretskyi, M. A. (2025b). Judicial control in ensuring fair and admissible proof in the criminal process of Ukraine. *Analytical and Comparative Jurisprudence*, 4(3), 269–279. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788–6018.2025.04.3.40>.

Pohoretskyi, M. A. (2026a). Admissibility of evidence in the practice of the Cassation Criminal Court within the Supreme Court: Transition from formal legality to procedural integrity. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 33(1), 267–302. DOI: <https://doi.org/10.31359/199309092026331267>. URL: https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/33_1_2026–267–302.pdf.

Pohoretskyi, M. A. (2026b). Procedural integrity and procedural toxicity of evidence: Modern interpretation of the doctrine of the «fruit of the poisonous tree» in the polylogue of science and practice of the Supreme Court of Ukraine. In O. V. Kaplina, V. V. Vapniarchuk, M. A. Pohoretskyi, A. R. Tumanians, & M. Ye. Shumylo (Eds.), *Criminal Procedure: Modern Dimension and Prospective Trends. Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings: Between the Imperativeness of Law and Procedural Tolerance: 8th Kharkiv Criminal Procedural Polylogue* (pp. 18–30). Kharkiv: Pravo.

Grand Chamber of the Supreme Court. (2022). Resolution of 31 August 2022 in case No. 756/10060/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106141457>.

Serhieieva, D. B. (2015). Admissibility of evidence in theory and the 2012 CPC. *Bulletin of Criminal Justice*, 3, 80–87. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/view/708/625>.

Smirnov, V. A. (2021). Admissibility as a criterion for evaluating evidence in criminal proceedings (PhD dissertation). Kharkiv, Ukraine.

Starenkyi, O. (2026). Problems of admissibility of evidence obtained from the *Core International Crimes Evidence Database* in criminal proceedings on core international crimes. In O. V. Kaplina, V. V. Vapniarchuk, M. A. Pohoretskyi, A. R. Tumanians, & M. Ye. Shumylo (Eds.), *Criminal Procedure: Modern Dimension and Prospective Trends. Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings: Between the Imperativeness of Law and Procedural Tolerance: 8th Kharkiv Criminal Procedural Polylogue* (pp. 105–110). Kharkiv: Pravo.

Stoianov, M. M., & Torbas, O. O. (2021). «New» criteria of admissibility of evidence in criminal procedure. *Legal Novels*, 13, 125–130. DOI: <https://doi.org/10.32847/ln.2021.13.18>.

Stoianov, M. (2022). Change in the conceptual approach to determining the essence and criteria of admissibility of evidence (in the light of the conclusion of the Grand Chamber of the Supreme Court of 31 August 2022 in case No. 756/10060/17). URL: <https://justtalk.com.ua/post/zmina-kontseptualnogopidhodu-u-viznachenni-sutnosti-ta-kriteriiv-dopustimosti-dokaziv-u-svitli-visnovku-vp-vs-vid-31082022-u-spravi-7561006017>.

Teslenko, I. O. (2025). Admissibility as a property of evidence in criminal proceedings (PhD dissertation). Vinnytsia, Ukraine.

Tishyn, M. V. (2024). Ensuring by the prosecutor the admissibility of factual data collected as a result of investigative (search) actions (PhD dissertation). Lviv, Ukraine.

Tiutiunyyk, V. V. (2016). The institute of admissibility of evidence as a guarantee of adopting a lawful and well-grounded court judgment (PhD dissertation). Kharkiv, Ukraine.

Fomin, S. (2026). Imperativeness of criminal procedural law as the conceptual basis of the model of the institute of admissibility of evidence in criminal proceedings. In O. V. Kaplina, V. V. Vapniarchuk, M. A. Pohoretskyi, A. R. Tumanians, & M. Ye. Shumylo (Eds.), *Criminal Procedure: Modern Dimension and Prospective Trends. Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings: Between the Imperativeness of Law and Procedural Tolerance: 8th Kharkiv Criminal Procedural Polylogue* (pp. 9–13). Kharkiv: Pravo.

Khanin, S. (2022). Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of 31 August 2022 in case No. 756/10060/17. Dissenting opinion. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/postanova-velikoyi-palati-verhovnogo-sudu-vid-31082022-u-spravi-7561006017-okrema-dumka.html>.

Chuprikova, I. L. (2016). Admissibility of evidence in the light of the new Criminal Procedure Code (PhD dissertation). Odesa, Ukraine.

Sharenko, S. (2026). Obvious inadmissibility of evidence: The dilemma of the judge's inner conviction. In O. V. Kaplina, V. V. Vapniarchuk, M. A. Pohoretskyi, A. R. Tumanians, & M. Ye. Shumylo (Eds.), *Criminal Procedure: Modern Dimension and Prospective Trends. Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings: Between the Imperativeness of Law and Procedural Tolerance: 8th Kharkiv Criminal Procedural Polylogue* (pp. 48–51). Kharkiv: Pravo.

- Shevchuk, M. I. (2017). Recognition of evidence as inadmissible: The right or the duty of the court? *Law and Society*, 4(2), 201–209. URL: https://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/4_2017/part_2/45.pdf.
- Shylo, O. H., Babaieva, O. V., & Merkulov, M. O. (2019). The doctrine of inevitable discovery in the judgment of the European Court of Human Rights in the case of *Svetina v. Slovenia*: Genesis and application practice. *Issues of Crime Prevention*, 38, 58–74. URL: <https://pbz.nlu.edu.ua/article/view/191920/192683>.
- Shumylo, M. Ye., & Pohoretskyi, M. A. (2012). Evidence and proof. In O. M. Bandurka, Ye. M. Blazhivskiy, Ye. P. Burdol, et al., *Criminal Procedure Code of Ukraine: Scientific and Practical Commentary* (Vol. 1, pp. 247–308). Kharkiv: Pravo. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/20794>.
- Shumylo, M., Hmyrko, V., & Nedilko, Ya. (2026). Achieving doctrinal coherence in the interpretation of criminal judicial evidence as *conditio sine qua non* for the correct resolution of the issue of admissibility of evidentiary materials of the prosecution. In O. V. Kaplina, V. V. Vapniarchuk, M. A. Pohoretskyi, A. R. Tumanians, & M. Ye. Shumylo (Eds.), *Criminal Procedure: Modern Dimension and Prospective Trends. Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings: Between the Imperativeness of Law and Procedural Tolerance: 8th Kharkiv Criminal Procedural Polylogue* (pp. 31–47). Kharkiv: Pravo.
- Yanovska, O. H. (2020). The doctrine of prohibition on using the «fruit of the poisonous tree» and its exceptions: Judicial practice of the Grand Chamber of the Supreme Court in criminal proceedings. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1031589/>.
- Yanovska, O. (2026). The concept of admissibility of evidence: Between national guarantees and European standards. In O. V. Kaplina, V. V. Vapniarchuk, M. A. Pohoretskyi, A. R. Tumanians, & M. Ye. Shumylo (Eds.), *Criminal Procedure: Modern Dimension and Prospective Trends. Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings: Between the Imperativeness of Law and Procedural Tolerance: 8th Kharkiv Criminal Procedural Polylogue* (pp. 14–17). Kharkiv: Pravo.
- Beling, E. (1903). *Die Beweisverbote als Grenzen der Wahrheitserforschung im Strafprozess*. Breslau.
- Bock, S. (2014). Beweisverbote aus deutscher Sicht im Lichte der Rechtsprechung des EGMR. In J. Leblois-Happe & C. – F. Stuckenberg, *Was wird aus der Hauptverhandlung? Case of Svetina v. Slovenia* (Application No. 38059/13). (2018). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-183124%22%5D%7D>.
- Code de procédure pénale suisse*. (2007). URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2010/267/ft>.
- Concurring opinion of Judge Pinto de Albuquerque*. (2018). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-183124%22%5D%7D>.
- Gesetz über das Zentralregister und das Erziehungsregister*. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bzrg/>.
- Jugl, B. (2017). *Fair trial als Grundlage der Beweiserhebung und Beweisverwertung im Strafverfahren: Ein Beitrag zu der Lehre von den Beweisverboten am Beispiel des Auskunftsverweigerungsrechts nach § 55 StPO*. Baden-Baden: Nomos.
- Strafprozessordnung*. (1987). URL: <https://dejure.org/gesetze/StPO>.
- T071 – B. La liberté de la preuve et ses limites*. (2017). URL: <https://www.arcromand-avocat.ch/2017/06/29/t071-b-la-liberte-de-la-preuve-et-ses-limites/>.

UDC 343.13

Hloviuk Iryna Vasylivna –

Doctor of Law, Professor,
Professor at the Department of Criminal Procedure and Criminalistics,
Odesa State University of Internal Affairs,
Odesa, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-5685-3702>
irynavasgloviuk@gmail.com

Hryniuk Volodymyr Oleksiyovych –

Doctor of Law, Professor,
Professor of the Department of Criminal Procedure and Criminology
at the Educational and Scientific Institute of Law,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-6340-0584>
gva19740820@gmail.com

Admissibility of evidence in criminal proceedings: Ukrainian practices and international experience

This article examines the admissibility of evidence in criminal proceedings in Ukrainian practice and in the context of international experience. The aim of the article is to identify the distinctive features of the regulatory framework governing the admissibility of evidence in criminal proceedings in Ukraine and to evaluate them in light of international experience. The research utilised general scientific and specialised methods of inquiry: methods of analysis and synthesis, induction and deduction; the dialectical method; the hermeneutic method; the comparative legal method; and the formal legal method.

The article highlights the essence of the Supreme Court's practice regarding the interpretation of the provisions of the Code of Criminal Procedure concerning the admissibility of evidence. The rules on the admissibility of evidence under the Swiss Code of Criminal Procedure and the prohibitions on the use of evidence under the Code of Criminal Procedure of the Federal Republic of Germany are examined.

It is concluded that in Switzerland, absolute exceptions are provided for from the general rule of admissibility of evidence (although some formulations are of an evaluative nature). The Swiss Code of Criminal Procedure allows for various procedural violations and regulates differentiated consequences: prohibition of use; limited possibility of use (for the investigation of serious crimes); possibility of use (in the event of a violation of purely procedural rules). The provisions of the Code reflect the doctrines of the fruit of the poisonous tree, the strict exclusion of evidence, the differentiated approach, and inevitable discovery.

In the context of evidence obtained in breach of the rules, the Code places substantive emphasis on the possibility or impossibility of use, and there is also a certain link to the reliability of the data. A comparison of this experience with the Ukrainian context reveals that there are similar elements regarding substantial violations (Article 87 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine) and absolute prohibitions under the Swiss Code of Criminal Procedure, as well as the 'fruit of the poisonous tree' doctrine.

As regards the analysis of the German model of criminal procedure, the prohibition on the use of evidence as a category is similar to the national doctrine of the inadmissibility of evidence. German doctrine confirms that a violation of the procedural rules for obtaining evidence does not necessarily mean that its use is prohibited during court proceedings, since judicial practice makes fairly extensive use of other doctrines that constitute exceptions to the rule prohibiting the use of evidence (the doctrines of 'balancing of interests', 'remote effect', 'legal circle').

Prospects for further research include taking into account the Swiss and German experiences in the context of the relationship between the concepts of 'inadmissibility of evidence' and 'impossibility of using evidence', and clarifying the material violations under which evidence is inadmissible regardless of the court's discretion.

Keywords: *admissibility of evidence, proof, exclusion of evidence, the 'fruit of the poisonous tree' doctrine, the 'inevitable discovery' doctrine, the 'strict exclusion' doctrine, prohibition on the use of evidence, reliability of evidence.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.01.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 13.02.2026

Дата публікації: 24.04.2026

© Гловюк І.В., 2026

© Гринюк В.О., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY4.0.